

Söz mejlisden içeri

Category: Kitapcy, Medisina, Publisistika, Sözler

написано kitapcy | 24 января, 2025

Söz mejlisden içeri SÖZ MEJLISDEN İÇERİ

Ugur Mumju 1980-nji ýylyň 12-nji sentýabr harby agdarlyşygyndan bir ýyl gecensoň, 1981-nji ýylyň sentýabrynda kitap çykartdy: **«Söz mejlisden içeri»**.

Kitabyň girişinde şeýle diýdi:

“Bu kitap arkaly diňe parlamentiň işine böwet bolýan, münberlerde ýurt we dünýä meseleleriniň erkin ýagdaýda ara alnyp maslahatlaşylmagyna päsgel berýän jogapkärçiliksiz az sanly toparyň görkezýän hapalyklary tankyt edildi.»

Ugur Mumju kitabynda mejlis subutnamalaryndan TBMM-däki dawa-jenjelleri, hapa-paýys sözleri bir ýere jemledi. Mysal üçin:

*«Halk deputaty Ö.B.: – Begenyäňmi şol eden işiňe *elebiň çagasy?!.*

*Halk deputaty J.Ş.: – *elebiň çagasy seň özüň!*

Başlyk: – Hormatly egindeşler, gadyrdan agzalar, bular ýaly gürleşmek size gelişmeýär.

*(JHP-niň hatarlaryndan «Kim diýdi *elebiň çagasy?» sesleri, galmagallar, wagyrdylar...)*

*Halk deputaty J.Ş.: – Kim diýdi *elebiň çagasy diýip?*

Halk deputaty. Ö.B.: Men diýdim, näme bolanmyş?»

Kitabyň çykmagyndan soň Ugur Mumju tankyt edilmäge başlandy.

Şol döwür:

Harby agdarlyşyk mejlisi ýatyrypdy.

Harby agdarlyşyk syýasy partiýalaryň işini gadagan edipdi.

Harby agdarlyşyk syýasy liderleri we käbir halk deputatlarydyr senatorlary göz astyna alypdy, tussag edipdi.

Agyr syýasy basyş döwründe parlamentiň gymmatyny peseldip biljek kitap çykarmak ýalňyş hasaplandy.

Kimiňki dogry, kimiňki ýalňyş, munuň jedelini etmekçi däl. Bilýän zadym, kitaplaryň öz döwri üçin däl-de, soňsuzlyk üçin ýazylýar...

Ugur Mumjunyň kitabyny ýatlatmagymyň sebäbi, häzir halk deputatlary hakynda ýazjak bolýanlygym. Şeýle tankyda menem uçrap durmaryn diýip umyt edýärim!

• DIWARY KIM ÖRDI?

Häzir üns merkezinde mejlisiň garbanyşhanasyndaky naharlaryň bahasynyň arzandygy bar.

Birinji mejlis, gürrüňsiz, rewolýusion mejlisdi.

Iýip-içgi, aýlyk, pylan-pysmydan... gerekdir öýdenokdylar. Frontlardaky esgerleri-de, mejlisiň deputatlaryny-da halk geýindirdi, halk iýdirip-içirdi. 1876-1909... 1909-1916... 1916-1920... 1920-1924... we ş.m.

Şu döwürdäki deputatlaryň aýlyklaryny, goşmaça posobiýalaryny ýazasymam gelenok. Şu günümüz bilen-ä deňeşdiresimem gelenok. Diňe şuny ýazaýyn:

Deputatlaryň aýlygy 1923-1929-njy ýyllarda ýeke teňňe köpeldilmedi. 1931-nji ýylda aýlyklary peseldildi we baş ýyllap şol bir aýlygy aldylar.

Şol döwürüň ýokary ahlak-idealist ruhunyň bolandyny ýatlatmak isleýärim. Ýeri:

Näme boldu-da nijeme ýyllardan soň şol halkyň mejlisi bilen halkyň arasyna häzirki gün diwar örüldi?

Näme boldu-da nijeme ýyllardan soň halkyň mejlisini halk indi saýlama-elita gatlak hökmünde görmäge başlady?

Bir sebäp ýazaýyn:

Aýlygyň köpeliş grafigine seretseňiz, neoliberalizme geçiş

bilen deputatlaryň aýlygynyň umma uçandygyny görersiňiz. Mysal üçin:

“Bir sente mätäçlik duýlan” döwürde deputatlaryň aýlyklary, ýagny 1979-njy ýylda 41 müň 409 lira bolsa, 1980-nji ýylda 61 müň 607 lira çenli köpeldi.

Harby agdarylyşykdan soň aýlyk köpeldilmeler uçuşa geçdi: 117 müň 667 (1983), 180 müň 820 (1984), 359 müň 870 (1985), 515 müň 422 (1986), 769 müň 252 (1987), 1 million 331 bin 556 lira (1988)... Ondan soň:

1992-nji ýylda 25 million 867 müňe, 2001-nji ýylda 3 milliard 301 million 240 müňe, 2006-njy ýylda 7 milliard 808 million 400 müňe ýetdi.

Halkyň hak-heşdegi, aýlygy şular ýaly derejede köpelmedi...

Mejlisiň ygtybarlylygy azaldygyça halk deputatynyň kisesine girýän pul köpeldi.

Geleliň şu güne:

• TÄZE “SYNP”

Soňky ýyllarda...

Halk köpçüligi deputatlaryň aýlygyndan nägile.

Halk köpçüligi deputatlarynyň iki ýyllyk işden soň nepaga çykмага hukuk gazanýandyklaryndan nägile.

Halk köpçüligi deputatlarynyň hem pensiýa puluny, hem aýlyk almagyndan nägile.

Halk köpçüligi deputatlarynyň wezipe üçin goşmaça hak, ýörite hyzmatlar üçin hak, ýylda goşmaça alty aýlyk, artykmaç işländigini üçin goşmaça hak, eklenjiňde adam bardygy üçin hak we ş.m. birgiden goşmaça posobiýalary almagyndan nägile.

Halk köpçüligi deputatlarynyň ýol töleglerinden (putýowka harjy) nägile.

Halk köpçüligi deputatlarynyň ýeňilleşdirilen tölegli nahar iýmek ýaly sosial artykmaçlyklaryndan nägile.

Halk köpçüligi deputatlarynyň we olaryň maşgala agzalarynyň mugt medisina kömegini almaklaryndan nägile.

Halk köpçüligi deputatlaryna üç geňeşçiniň we başgalaryň berilmeginde nägile.

Netijede halk:

Kanun çykaryjy organyň agzasy deputatlaryň şahsy bähbitlerini gorap adalatsyz kanun çykarýar diýip düşüňär!

Halkyň düşüňjesi, duýgusy dogry ýa-da ýalňys bolup biler, emma häzirki gelinen ýagdaý şeýle. Nädip şeýle bolmasyn? Türkiýäniň Parlamentar bileleşigi mejlisde partiýalaryň arasyna aýlanyp, nepagadaky deputatlaryň aýlyklary boýunça kulis geçirip, «Işgäriň aýlygyny köpeltmegi däl-de, Prezidentiň aýalygyny köpeltmegi talap edýäris» diýip çykyş etdi. Talap şobada ýerine ýetirildi. Halk köpçüligine, zähmetkeşlere nämüçin şeýdilenok? Ýa halk depupatlarynyň pensiýa pullarynyň dawasy gidip duranyň az görýärlermi?

Şuny unutmaň:

SSSR-i ýykan sebäpleriň birem kanun çykaryjy organlaryň aýlyklary bilen ýaşayyş-durmuş şertleriniň aýratyn «synpa» öwrülmeleri dälmi näme?

Halkyň mejlisi halkdan üzňeleşmeli däl.

Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazeti, 10.02.2022 ý. Publisistika